

Konijnen in het Zwanenwater

Tijdens een onderzoek naar de invloed van vee op de vegetatie van het Zwanenwater (2) werd ook enige aandacht geschonken aan de invloed van konijnen, hun voedsel en hun verspreiding. De gegevens hiervan vormden de basis voor dit artikel.

door MARTIEN JANSSEN

Konijnen kunnen een grote invloed uitoefenen op de vegetatiestructuur en -samenstelling (5, 6). Deze invloed bestaat uit vraat, het graven, bemesting en betreding (het maken van paden). In het veld blijken met name de eerste twee van invloed te zijn. Omgekeerd bepaalt de vegetatie in sterke mate het voorkomen van konijnen die hun woonruimte, fourageergebied en latrines in elkaars nabijheid eisen (2).

Ook in het onderzoeksgebied blijkt er een duidelijke relatie te bestaan tussen de aanwezigheid van konijnen en de vegetatie. Een weergave van alle waarnemingen uit de periode juni t/m oktober '83 is gegeven in tabel 1. De concentratiepunten blijken voornamelijk gelegen bij lage duincomplexen of -hellingen met korte, droge of matig vochtige vegetatie in de nabijheid, waar konijnen kunnen fourageren. Ze zijn goed in staat om met name de drogere stukken kort te houden.

biotoop	aantal	%
droog duingrasland	58	36
duinheide	12	7
droge, hoge grasveg.	6	4
vochtig duingrasland	13	8
kruipwilgstruweel	7	4
duinrug	4	3
stuifkuil	1	1
hol	1	1
ruigte (braam e.d.)	1	1
Gr. wilgstruweel (droog)	2	2
Gr. wilgstruweel (nat)	1	1
berkenbosje	5	3
pad (kort, grazig)	41	26
onbekend	7	4

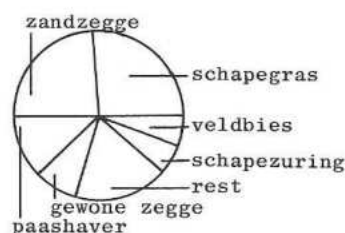
Tabel 1. Verdeling van de waargenomen konijnen over verschillende biotopen, juni-okt. 1983.

De vochtiger graslanden met hogere vegetaties (o.a. Hennegrashoelanden) worden waarschijnlijk later in het seizoen meer bezocht, als veel planten in de duingraslanden verdord zijn. Deze invloed die ze in deze vochtigere gedeelten uitoefenen is

echter te verwaarlozen.

De duinheide en het wilgenstruweel zijn weinig in trek; ze zijn misschien te uniform.

Het voedsel bestaat voor het overgrote deel uit eenzaadlobbigen (zie figuur 1). Losse waarnemingen leverden echter ook nog enige kruiden op die door konijnen waren aangevreten, zoals Zachte Ooievaarsbek, Biggekruid, Schapezuring en Zandhoornbloem.

Figuur 1. Percentage aangevreten soorten in 116 opnames in de periode juni-sept. 1983.

In de loop van de zomer treedt er een wijziging op in het voedselpakket. Soorten als Schapegras en Paashaver zijn dan afgestorven en soorten die in het voorjaar genegeerd worden zijn dan aangevreten. Hiertoe behoren naast Helm en Buntgras ook veel soorten van de wat vochtigere milieus zoals Riet, diverse soorten russen, Hennegras en Egelboterbloem.

De invloed die de keutels op de vegetatie hebben blijkt gering; van verruiging ten gevolge van bemesting is in ieder geval geen sprake. Dit is te meer verwonderlijk daar uit een veldexperiment bleek dat latrines lange tijd (langer dan 2½ maand) op dezelfde plaats gesitueerd zijn. In de literatuur wordt vermeld dat keutels bijzonder snel verteren. Soms wordt een tijdsduur van enkele dagen vermeld, soms van 1-2 weken (4), afhankelijk van het weer. Deze gegevens zouden steun verlenen aan de hypothese dat geen verruiging optreedt door de geringe hoeveelheid voedingsstoffen die de keutels bevatten. Bij een door mij uitgevoerd experiment bleven de keutels aanmerkelijk langer liggen, na 1½ maand toen het experiment gestaakt

werd, waren er nog geen keutels verdwenen. Wellicht speelt in dit geval dus ook een langzame dosering van de meststoffen door een langzame vertering een rol, een factor die sterk beïnvloed kan worden door bijv. weer, bodemvochtigheid en aantallen afvalsters.

Behalve door begrazing kunnen konijnen ook een behoorlijke invloed uitoefenen op een gebied door hun graafactiviteiten. Door het naar boven halen van zand met een andere mineralensamenstelling dan de bovenlaag kunnen plaatselijk afwijkende situaties ontstaan. De betekenis hiervan voor de afwisseling in voedselrijkdom van de bodem zal duidelijk zijn.

Het aantal konijnen in het onderzoeksgebied is momenteel betrekkelijk gering, zeker in vergelijking met andere duingebieden. Een toename is te verwachten als het aantal gunstige biotopen toeneemt ten gevolge van beweiding met vee. Gezien de vochtige situatie van het terrein ligt een explosieve groei van het aantal konijnen echter niet in de lijn der verwachtingen.

LITERATUUR

1. HAAP, C. ten & J. KLIJN, 1979. Duinbeheer in het Zwanenwater. Duin 2 (4): 13-17.
2. HAM, N.P. v.d. & M.P.M. JANSSEN, 1984. Het Zwanenwater: beheer door beweiding. Wageningen, doctoraalsverslag L.H. Wageningen.
3. JAKSIC, F.H. & R.C. SORIGUER, 1981. Predation upon European rabbit (*Oryct. cun.*) in mediterranean habitats of Chile and Spain: a comparative analysis. J. An. Ecol. 50: 269-282.
4. LICHTHART, R. & H. PIEK, 1977. Het Zwanenwater, flora en vegetatie. D.L.N. 80: 152-163.
5. LOCKLEY, R.M. 1976. Het leven der konijnen. Utrecht, Spectrum.
6. RANWELL, D.S., 1960. New Borough Warren III. Changes in vegetation on parts of dune system after loss of rabbits by myxomatosis. J. of Ecol. 48: 385-397.